

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - SKAP - Sveriges kompositörer och textförfattare - Federationen Svenska Musiker - Teaterförbundet/för scen och film - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

Stockholm den 15 mars 2017

Till utredningen om Konstnärernas villkor Dir 2016:93

KLYS prioriteringar när det gäller konstnärspolitiska åtgärder

En sann yttrandefrihet och en fungerande demokrati förutsätter en stark och självständig konstnärskår med goda villkor. Konstnärspolitiken är därför enligt KLYS av grundläggande betydelse för samhället i stort, inte minst för tillgången för alla i landet till konst och kultur som präglas av konstnärlig kvalitet och mångfald.

KLYS har i sitt konstnärspolitiska påverkansarbete på senare år efterfrågat en handlingsplan från regeringens sida när det gäller att förbättra villkoren för konstnärligt yrkesverksamma. Grunden för en sådan handlingsplan lades i KLYS kulturpolitiska program från 2014 "Välkommen till kultursamhället - KLYS program för delaktighet, jobb och trygghet i kulturen".

Att stärka kulturskapares villkor är en komplex fråga och kan inte lösas genom några få satsningar inom kulturpolitikens ram. Det behövs många olika typer av åtgärder inom flera politikområden, såväl inom kulturpolitiken, som inom t ex socialförsäkrings-, arbetsmarknads- och upphovsrättspolitikerna, för att skapa rimliga villkor för konstnärligt skapande. De olika konstområdena och yrkesgrupperna i KLYS har också olika förutsättningar och varierande behov.

Inom ramen för kulturpolitiken efterlyser KLYS en offensiv konstnärspolitik, som bidrar till att stärka förutsättningarna för konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden i hela landet. En offensiv konstnärspolitik handlar framför allt om mer resurser till politikområdet, vilket bör ske genom nya friska medel från t ex andra politikområden som arbetsmarknads-, utbildnings- och näringsområdet, med stöd från finansdepartementet. Om ytterligare medel inte kan tillföras kulturbudgeten, bör ökade resurser till konstnärspolitiken lösas genom omfördelning inom kulturbudgeten, t ex från kulturarvet till samtida konst och kultur.

Forskning och utredningar visar att kulturarvets andel av den totala kulturbudgeten ökat avsevärt mer än anslagen till konstarna (inklusive konstnärspolitiska åtgärder) sedan 1980. Ytterligare konstnärspolitiska satsningar bör också göras på regional och kommunal nivå. Regionernas och kommunernas kulturpolitik får allt större betydelse för utvecklingen av kulturskapares villkor, och bör i ökad utsträckning komplettera den statliga konstnärspolitiken.

KLYS förslag nedan är av konstområdesövergripande karaktär och avsedda att stärka kulturskaparkollektivet i stort. För prioriteringar inom respektive konstnärsområde hänvisas till respektive medlemsorganisation i KLYS.

Övergripande målsättningar för den statliga konstnärspolitiken

En huvudsaklig målsättning med de offentliga konstnärstöds- och ersättningsordningarna måste vara att ge kulturskapare förutsättningar att kunna försörja sig på sin konstnärliga verksamhet samt möjlighet för dem att utveckla sitt konstnärskap. Detta ligger också i linje med regeringens egen tolkning av de nationella kulturpolitiska målen. Jfr kommittédirektiv 2016:93 sid 2.

Det är också viktigt att stöd- och ersättningssystemens struktur inte verkar exkluderande och att det blir tydligare för fler kulturskapargrupper vilka möjligheter som finns att få stöd inom ramen för den offentliga konstnärspolitiken. På så sätt främjas också kulturell mångfald, bredd och konstnärlig kvalitet.

Konstnärsutredningen bör enligt KLYS inrikta sina konstnärspolitiska förslag mot att:

- Yrkesverksamma kulturskapare tillförsäkras ersättning enligt branschstandard när statliga kulturinstitutioner betalar ersättningar och arvoden till dessa
- Stärka den kulturella infrastrukturen genom regelrätta uppräkningsanslag till kulturinstitutioner och till det fria kulturlivet, så att urholkningen stoppas och justeras - alla anslag inom kulturbudgeten bör räknas upp med PLO
- Öka de nationella satsningarna på centrumbildningarnas verksamheter
- Öka de nationella satsningarna på de s k Alliansmodellerna samt satsa på motsvarande alliansmodeller/resurscentrum för upphovsmannagrupper som bild- och formkonstnärer, regissörer, scenografer samt tonsättare
- Utreda och föreslå en inkomstgaranti i moderniserad form, samt se över behovet av förbättrade pensionsmöjligheter för yrkesverksamma kulturskapare
- Undersöka möjligheten att göra konstnärstipendier sjukpenning- och pensionsgrundande (jfr finskt system)
- Göra stipendietiden överhoppningsbar i a-kasse- och socialförsäkringssystemet
- Öka de nationella satsningarna på kompetensutveckling för kulturskapare.

Finansiering:

- Föra över medel från andra politikområden för insatser på kulturområdet:
 - Skapande skola bör finansieras med medel från utbildningsdepartementet (finansieras idag via kulturbudgeten)
 - Centrumbildningarnas, Alliansernas (som idag finansieras via kulturbudgeten) och eventuellt nya resurscentrums verksamheter bör finansieras med medel från arbetsmarknadsdepartementet
 - Kompetensutvecklingsprojekt på kulturområdet bör finansieras med medel från utbildnings- och/eller näringsdepartementet
- Omfördela kulturbudgeten så att andelen medel till konstarna i förhållande till stödet till kulturarvet återställs till den balans som rådde 1980. Jfr kulturutredningen SOU 2009:16: *"Mellan 1980 till 2005 har stödet till Kulturarvet ökat med 1,8 miljarder, en ökning med 230 procent. Under samma tidsperiod har stödet till konstarna ökat med 900 miljoner, en ökning med bara 44 procent. Staten har alltså de senaste decennierna valt att bygga ut finansieringen av kulturarvet istället för de samtida konstarna, det vill säga framtidens kulturarv."* Se också tabell i SOU 2009:16.
- Satsa mer medel på konstnärspolitiska åtgärder regionalt och lokalt:
 - anslagen inom kultursamverkansmodellen bör räknas upp, de har successivt urholkats vilket fått negativa konsekvenser för de regionala kulturinstitutionernas anställda och uppdragstagare, därav många yrkesverksamma kulturskapare
 - det behövs ökade satsningar på lokala och regionala stöd och stipendier till yrkesverksamma kulturskapare, för att bidra till att dessa kan etablera sig, verka och utvecklas även utanför storstadsregionerna

När det gäller andra politikområden bör utredningen peka på följande behov och uppmana regeringen att:

UPPHOVSRÄTT

- Stärka kulturskapares ställning som avtalslutande part
Se bilaga - KLYS skrivelse med förslag till justitieministern från i maj 2015, som nu har stöd av ett förslag till nytt EU-direktiv på upphovsrättsområdet (Digital Single Market Directive)
- Privatkopieringsersättningen bör moderniseras så att den också inbegriper stillbild och text.

SOCIAL TRYGGHET

- Anpassa socialförsäkringssystemet till frilansande kulturskarpes villkor, såväl egenföretagare, som visstidsanställda och s k kombinatörer genom att:
 - Genomföra förslaget i socialförsäkringsutredningen om att lägga den historiska inkomsten till grund för SGI-beräkningen, vilket kommer att hjälpa frilansande kulturskarpare som är visstidsanställda och s k kombinatörer
 - Förenkla möjligheten att få en SGI fastställd även för egenföretagare. Socialförsäkringsutredningen löste inte denna problematik i sitt betänkande. Regeringen bör därför följa upp frågan med en särskild utredning om egenföretagares socialförsäkringssituation.
 - Förlänga skyddstiden till 60 mån för nystartade företag i sjukförsäkrings- och a-kassesystemet
 - Återinföra 100-dagarsregeln när det gäller a-kassa och jobbsökande.
 - Göra det enklare för frilansare att kunna kvalificera sig till a-kassa, bl a genom att mjuka upp bisyssleregler och ändra deltidsreglerna.
- Skapa en enhetlig, kompetent, rättssäker och rättvis tillämpning av socialförsäkringssystemet för yrkesverksamma kulturskarpare
 - Inrätta en avdelning/enhet med kompetens om kulturskarpes villkor inom ramen för Försäkringskassan (en Försäkringskassan Kultur Media) med Arbetsförmedlingen Kultur Media som förebild.

Se bilagor - KLYS yttrande över socialförsäkringsutredningen samt KLYS skrivelse till Patrik Björk, som utreder a-kassefrågor (som uppföljning till socialförsäkringsutredningen) för arbetsmarknadsdepartementet.

SKATTER

- Förenkla och skapa rättvisare skatteregler för enskilda näringsidkare och frilansande kulturskarpare
 - Justera upp schablonavdraget för arbetslokal i bostad för enskilda näringsidkare.
 - Inför avdragsrätt för friskvård även för enskilda näringsidkare Se bilaga - KLYS skrivelse till Finansdepartementet.
 - Bredda den reducerade kulturmomsen om 6 % till all konst och kultur. Idag finns flera olika momssatser inom kulturområdet att förhålla sig till, vilket komplicerar situationen för yrkesverksamma kulturskarpare

- Skapa enhetlig, kompetent, rättssäker och rättvis tillämpning av skattesystemet för yrkesverksamma kulturskapare
 - Inrätta en avdelning/enhet med kompetens om kulturskapares villkor inom ramen för Skatteverket (en Skatteverket Kultur Media) med Arbetsförmedlingen Kultur Media som förebild.

KLYS träffar gärna utredningen igen för att fördjupa diskussionen och argumentationen när det gäller dessa förslag. Ni är också välkomna att höra av er till oss med frågor eller om ni behöver ytterligare underlag, när det gäller dessa prioriteringar.

För KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare